

Beste Bert van Veluw,

Na de jongste dag zullen wij overal de tijd voor hebben, want dan zullen we de zon en de maan niet meer nodig hebben om ons bij de tijd te houden, bij de aan ons ter beschikking gestelde tijd. Wij weten dat Jezus spoedig terugkomt en dat daarom de beschikbaar gestelde tijd tot aan de jongste dag beperkt is.

Na het begin van de jongste dag zal alles aan het licht komen en dan zullen we alle tijd krijgen om dat te verwerken. Het leven is niet alleen een leerproces, het zal ook als leermodel gaan dienen. Ook onze eigen kleine rol in die grote geschiedenis zal dan aan het licht komen en door onszelf en door andere beoordeeld worden.

De jongste dag zie ik als een langdurig tijdperk, waarin zowel aan de gerechtigheid als aan de vrede gewerkt zal worden. Ik denk dat Melchisedek een voorafschaduw van Jezus Christus, die vanuit het nieuwe Jeruzalem zal regeren als koning van de gerechtigheid en als koning van de vrede. (Hebreeën 7:1-8) Vanuit het nieuwe Jeruzalem zullen de heiligen over de nieuwe aarde trekken om recht te doen en om vrede te stichten. De heiligen zullen daarin slagen omdat Satan dan helemaal van het toneel is verdwenen.

De scheppingsdagen vat ik op als dagen van 24 uur.

Ik denk, dat nadat God Zijn plan heeft bedacht, deze snel heeft gerealiseerd.

God verlangde, nadat Hij Zijn plan gemaakt had, ineens naar de mens en schiep deze binnen 6 dagen. God treuzelde niet.

Daarna volgde er een paradijselijke periode, waarin de dagen niet werden geteld.

De tijd speelde geen rol, omdat de verhouding tussen God en de mens zeer goed was.

Na de zondeval werd dat allemaal anders.

De beschikbare tijd werd kostbaar, omdat het leven eindig werd.

Na de jongste dag verandert dit opnieuw.

Dan ontvangen we opnieuw alle tijd, zodat we met de tijd geen rekening meer zullen hoeven te houden. We zullen dan zeer overvloedig voor alles de tijd hebben.

De tijd zal dan overvloedig zijn.

Mensen zullen dan alle tijd hebben om al uw boeken te lezen en te bediscussiëren.

Wat we hier op aarde doen, doet ertoe. Zelfs al het kleine.

Uw sympathieke reactie zette mij aan tot verder nadenken.

U bent namelijk niet de eerste die geen tijd heeft om te reageren.

Velen voor u hebben zo gereageerd. Nu weet ik wel dat de paradijstheze is uitgedijd en dat het daarom geen sinecure is om daar goed op in te gaan.

Toch blijf ik hopen op een gedegen toetsing van mijn these, want ik vind dat nieuwe ideeën altijd moeten worden gecheckt aan de beide kenbronnen. Ik wil dan ook mijn reacties op uw boek op mijn website plaatsen, omdat in die reacties de these verder is onderbouwd.

Vervolgens wil ik nog enkele punten uit uw boek noemen die mij aan het denken hebben gezet.

1. Waar eindigt het kwaad?
2. Wat gebeurde er toen God Zijn handen iets terugtrok?
3. Wie liet de slang spreken?
4. Wie zijn speculatief?
5. Hoe groot was de zwaartekracht vóór de zondvloed?
6. Geen oermaterie, wél een oermens!
7. Al het onrechtmatige lijden zal ruimschoots worden gecompenseerd!
8. Waarom zouden we eigenlijk Genesis 1-3 symbolisch lezen?
9. Is de Satan een aap in Gods hand?

1. Waar eindigt het kwaad?

In Openbaring lees ik daarover het volgende:

En de duivel, die hen misleidde, wordt in de poel van vuur en zwavel gegooid, bij het beest en de valse profeet. Daar zullen ze dag en nacht worden gepijnigd, tot in eeuwigheid.
(Openbaring 20:10)

De Satan doet zich voor als een drie-eenheid, als duivel, als beest en als valse profeet.
Vanaf de zondeval misleiden zij de mensheid, maar daar zal definitief een eind aan komen.

Ik denk dat dit einde van Satan ook iets zegt over het begin.
Het sluit aan bij de klassieke opvatting dat Satan en de zijnen gevallen engelen zijn, die in opstand zijn gekomen. Zij richten hun pijlen op Gods schepping en speciaal op de kroon van Gods schepping, de mens.

Het kan zijn dat vóór de zondeval de mens al diverse aanvallen van de Satan heeft weten af te slaan. Maar daarover vertelt de Bijbel niets.
Het feit dat vóór de zondeval al dieren aan vreselijke ziekten zijn gestorven, moet wel door Satan komen. Maar ook daarover vertelt de Bijbel niets.

Gelukkig vertelt de wetenschap dat wél. De natuur is onze tweede kenbron van God.
Gezien de reputatie van Satan, die deze in diverse Bijbelverhalen heeft opgebouwd, is het logisch te veronderstellen dat al vóór de zondeval Satan de hand heeft gehad in het verspreiden van ziekten.

2. Wat gebeurde er toen God Zijn handen iets terugtrok?

Vroeger, toen men nog niets wist over fossielen met kankergezwollen, was het interpreteren van Genesis 1-3 veel eenvoudiger.

In uw boek schrijft u daarover het volgende:

Johannes Damascenus – kerkleraar rond 700 – gaat ervan uit, dat voordat Adam had gezondigd er niet alleen geen pijn en geen dood was, maar dat het ook niet regende en stormde en Calvijn zegt in zijn *Institutie* over Adam, dat het ‘geen wonder [is], dat hij zijn geslacht door zijn afval heeft te gronde gericht, daar hij de ganse orde der natuur in hemel en op aarde heeft omgekeerd. Alle schepselen zuchten (...) aan het verderf onderworpen tegen hun wil (...) [Z]ij dragen een deel van de straf, die de mens verdiend heeft.’ (AHV blz. 314)

Verderop schrijft u:

Nu zouden we het gegeven, dat de schepping zich ontwikkelt tot chaos doordat dit systeem aan zichzelf wordt overgelaten, kunnen interpreteren als straf van God. Vanwege de ongehoorzaamheid van de mens trekt God dan voor straf gedeeltelijk zijn onderhoudende handen van de wereld af. Dan komen wel weer alle vragen van paragraaf 4.3.3. terug. We kunnen dit gegeven echter zo interpreteren, dat God hiermee de mens niet straft, maar dat Hij de mens zijn vrijheid en verantwoordelijkheid laat. Het is toch niet zo’n vreemde gedachte dat als de mens zich afkeert van God en zijn eigen leven en leefruimte in handen neemt, ook verantwoórdelijk wordt gehouden voor zijn eigen leefruimte? In paragraaf 3.2 zagen we de redenen waarom God de mens zijn verantwoordelijkheid laat houden. Als de mens er dan voor kiest zijn of haar eigen leven te willen regeren, is het begrijpelijk dat God zijn scheppende en onderhoudende hand gedeeltelijk terugtrekt om de mens daarvoor de ruimte te geven. We zouden kunnen zeggen: God stopt geen ‘energie’ meer in de wereld. Dat heeft

dan echter wel tot gevolg dat volgens de thermodynamica de schepping (gedeeltelijk) weer tot chaos verval. (AHvV blz. 360-361)

Ik denk, dat als God Zijn handen iets terugtrekt, zowel de mens als de duivel meer ruimte krijgt. De effecten daarvan zijn dat de goede schepping weer tot chaos verval. Calvijn zegt dit nog krasser: de ganse orde der natuur in hemel en op de aarde wordt omgekeerd.

Dergelijke gedachten hebben mij op het idee gebracht dat na de zondeval de kosmos weer tot chaos verval. Het uitdijen van het heelal, wat de wetenschappers nu waarnemen, is begonnen na de zondeval. Dit uitdijen wijst op verval. Bij de schepping was alles goed, zeer goed zelfs. Daarbij past een stabiele kosmos.

3. Wie liet de slang spreken?

Eerst twee citaten over de slang:

Ook de slang waarachter men al vroeg de satan zocht, moet volgens Zimmerli niet als veroorzaker van het kwaad worden gezien. De slang is door de Here God gemaakt en behoorde dus tot de goede schepping. Het is de mens zelf die uit de hem geboden speelruimte de mogelijkheid tot ongehoorzaamheid grijpt. (AHvV blz. 293)

Opvallend is ook, dat we niet lezen dat God berouw had dat Hij de *slang* gemaakt had of de *engelen*, waar er mogelijk een of meer van zouden vallen. Ook horen we niet verhalen dat God berouw had dat Hij de *dieren* had gemaakt of de *materiële schepping*, waarvan Hij de chaosmachten maar niet onder controle kan krijgen. We lezen alleen dat God berouw had van het maken van de *mens*. Volgens mij wil hiermee gezegd zijn, dat de mensheid de schuld is van het kwaad en niet iemand of iets anders. (AHvV blz. 310)

Voordat ik iets ga zeggen over de slag, eerst iets over de chaosmachten. Ik denk dat de eerste scheppingsdag van start is gegaan met miljarden oerknallen. Daardoor is er licht en duisternis ontstaan. Vanaf de eerste dag was er een grote chaos in het heelal, waar God op de vierde dag orde in heeft aangebracht. Alle hemellichamen kregen op die dag een vaste baan en er ontstond op dat moment een stabiele kosmos.

De slang is goed geschapen, maar ook de eerste ezel is goed geschapen. Ondanks de ondergane degeneratie kon de ezelin van Bileam spreken. Hoe kon dat? We lezen:

Toen liet de HEER de ezelin spreken. Ze vroeg Bileam: 'Wat heb ik u misdaan, dat u me al drie keer geslagen hebt?' (Numeri 22:28)

Als de HEER een ezelin kan laten spreken, zou de Satan dan geen slang kunnen laten spreken? Normaal kunnen slangen niet spreken. Dus er moet wel iets anders aan de hand zijn geweest! Is het dan vreemd, dat in de klassieke theologie altijd daarvoor de Satan is aangezien?

Ik denk dat de mens als de kroon van de schepping de Satan had kunnen weerstaan.
De eerste mens beschikte over kennis, verantwoordelijk en een goed geweten.
Daarom zijn Adam en Eva als eerste verantwoordelijk voor de zondeval.
Daar is inderdaad geen excuus voor mogelijk.
Maar dat sluit de rol van de Satan niet uit.
Satan is de verleider, die de mens op het verkeerde been heeft gezet.

Het spreken van de slang is een wonder.
In de Bijbel lezen we wel meer over wonderen en tekenen die Satan kan doen.

Want er zullen valse messiassen en valse profeten komen, die indrukwekkende tekenen en wonderen zullen verrichten om ook Gods uitverkorenen zo mogelijk te misleiden.
(Matteüs 24:24)

De komst van de wetteloze mens is het werk van Satan en gaat gepaard met grootmachtsvertoon van valse tekenen en wonderen, en allen die verloren zullen gaan, zal hij met zijn kwaadaardigheid verleiden. (2 Tessalonicenzen 2:9-10)

Uit deze verzen blijkt wel dat Satan de macht heeft om mensen te verleiden en dat hij daarbij gebruik kan maken van wonderen en tekenen.
Het lijkt mij dan ook logisch om te veronderstellen dat Satan de slang heeft doen spreken.
Zo begon hij als verleider, zó zal hij eindigen als verleider.

4. Wat is speculatief?

Welke voorstelling of welk idee is speculatief?

In uw boek kom ik het begrip 'speculatief' enkele keren tegen. Bijvoorbeeld:

Volgens de twee moleculair biologen D.E. Green en R.F. Goldberger is het ontstaan van een cel uit macromoleculen 'een sprong van geweldige omvang, die buiten het bereik van de testbare hypothesen valt. Op dit terrein is alles speculatief. (AHvV blz. 326)

Volgens creationisten zouden we de sortering van de fossielen in de aardlagen ook kunnen verklaren als een gevolg van de eigenschappen of omstandigheden waarin organismen ten tijde van de zondvloed verkeerden, zoals (1) mobiliteit, (2) drijfvermogen en (3) ecologie. Voordat Roth dit toelicht hecht hij eraan te zeggen dat er ongetwijfeld nog meer factoren van belang zijn en dat we niet moeten vergeten dat we hier 'te maken hebben met een historische, unieke en complexe gebeurtenis waarvan we maar weinig gegevens hebben. Verklaringen moeten daarom als speculatief worden beschouwd.' (AHvV blz. 333-334)

Zo moeten we ook niet vragen of de slang eerst poten heeft gehad. De verteller geeft met het kruipen op de buik slechts de uiterste vernedering aan. Evenmin moeten we, volgens Van Selms, speculeren over de vraag of het baren van de vrouw zonder het overtreden van het paradijsgebod gemakkelijker zou zijn gegaan. (AHvV blz. 297)

De twee eerste citaten geven onderzoeksterreinen aan waarop we ons bewust moeten zijn van het speculatieve gehalte. Voor verdere gedachtevorming ontkomen we er niet aan om door te gaan met te speculeren in de hoop dat het uiteindelijk een consistent idee oplevert.
In het laatste citaat wordt het speculeren over enkele vragen, die teruggaan op de gevolgen van de zondeval, afgewezen.

Als dit speculeren wordt afgewezen, omdat we toch geen enkel antwoord kunnen verifiëren, dan is het goed om dit ter harte te nemen en geen energie te stoppen in een verdere discussie. Maar voor mij blijft staan dat het baren, als er geen zondeval zou zijn geweest, altijd pijnloos en probleemloos zou zijn gebleven. Daar hoeven niet over te speculeren.

Zo is de ene speculatie de andere niet.

Ook wetenschappers maken immers gebruik van speculatie.

Het lijkt mij goed om het speculeren in te bouwen in het wetenschappelijk denken.

Daarover vond ik in uw boek een goede aanzet van Roth.

Verder is Roth een wetenschapper, die vindt dat wetenschappelijke uitspraken over de werkelijkheid logisch consistent moeten zijn. Bovendien beschouwt hij de wetenschap als één van de succesvolste intellectuele prestaties van de mensheid, ook al hebben wetenschapsfilosofen als Thomas Kuhn en Larry Laudun volgens hem laten zien dat de definitie van wat wetenschap behelst controversieel is. **Roth wil wetenschap daarom eenvoudig opvatten als een ongehinderde zoektocht naar waarheid, waarbij we niet bij voorbaat beperkingen mogen aanbrengen.** (AHvV blz. 324)

In deze definitie van wetenschap zit ruimte voor wonderen en tekenen.

Zelfs ruimte om te speculeren over mogelijke wonderen en tekenen.

Ik denk namelijk dat God niet alle wonderen die Hij heeft verricht in de Bijbel heeft laten opnemen.

Hij heeft ons de natuur als tweede kenbron gegeven om dat te onderzoeken.

Om nu geloof en wetenschap te harmoniëren, moeten we allereerst beide kenbronnen serieus nemen.

Als die harmonisatie niet helemaal lukt, dan mogen we in onze zoektocht naar de waarheid een wonder veronderstellen.

Zo veronderstel ik, dat het paradijs tijdens de zondvloed in veiligheid is gebracht.

Ik denk daarbij, dat deze veronderstelling niet in strijd is met de harde gegevens uit de aardkorst, maar veeleer de onrust in de aardkorst verklaart.

Net als Roth vind ik dat we de werkelijkheid logisch en consistent moeten beschrijven.

Wie de evolutietheorie aanhangt en propageert, zou ook het volgende moeten doorgeven:

Harold J. Morowitz heeft berekend dat de kans op het spontaan ontstaan van een zeer kleine eenvoudige bacterie slechts 1 op 1-met-100-miljard-nullen is en de kans dat het kleinste vrij levende organisme, een mycoplasma, ontstaat niet groter is dan 1 op 1-met-5-miljard-nullen. (AHvV blz. 326-327)

Deze getallen tonen de grote onwaarschijnlijkheid aan van de evolutietheorie.

Om er dan toch verder op door te gaan, lijkt speculatief.

5. Hoe groot was de zwaartekracht vóór de zondvloed?

De zwaartekracht is onmisbaar voor het leven op de aarde.

Kunnen we ons een aarde voorstellen waarbij de zwaartekracht kleiner is en waarop toch goed te leven is? Zou die voorstelbare aarde beter óf slechter zijn dan de huidige?

In de paradijstheorie heb ik iets geschreven over de piramides van Gizeh.

Wat is daarover schreef, is allemaal van anderen afkomstig, met name uit boeken van Bert Thurlings.

Bert Thurlings merkt op dat er geen infrastructuur gevonden is, geen wegen en geen bruggen, waarlangs de stenen voor de piramiden van Gizeh zijn vervoerd.

Dit roept vragen op.

Omdat ik ervan uitga dat het paradijs tijdens de zondvloed in veiligheid is gebracht, denk ik dat vóór de zondvloed de aarde er anders heeft uitgezien.

Ik acht het mogelijk dat tijdens de zondvloed de aarde ineen is geklapt, waardoor de zwaartekracht aan de oppervlakte veel groter is geworden.

Dit ineenkappen moet dan ook de fossielenvondsten in heel diep gelegen aardlagen verklaren.

Vlak bij de Noordpool zijn fossielen gevonden van tropische dieren.

Ook dit zou kunnen wijzen op een andere aardvorm.

In uw betoog wordt de zwaartekracht ook als een bedreiging gezien, omdat we vallend van de grote hoogte dood kunnen vallen.

De vraag blijft evenwel of er vóór de zondvloed wél zulke grote hoogtes aanwezig waren en of de zwaartekracht toen wél zo sterk was.

6. Geen oermaterie, wél een oermens!

Teilhard de Chardin beweert dat de mens niet ontstaan is door een speciaal goddelijk ingrijpen.

Als onderdeelje van zijn redenering schrijft u daarover het volgende:

Toen de oermaterie werd geschapen was het leven en ook de mens er allemaal al in aanwezig, maar verborgen totdat de tijd rijp was om tot ontplooiing te komen.
(AHvV blz. 247)

Het gaat mij nu niet om de manier waarop Teilhard de Chardin de evolutietheorie wil koppelen aan een Bijbelse visie, want dat lukt hem niet. Terecht merkt u op dat hij het kwaad niet kan verklaren.

Ik wil deze gedachtegang adopteren om de oermens dichterbij te brengen.

Ik denk namelijk dat Adam als oermens geschapen is, waarin niet alleen zowel het mannelijke als vrouwelijke aanwezig was, maar ook zijn hele nageslacht.

In die oermens lag zogezegd alles verborgen totdat de tijd rijp was om tot ontplooiing te komen.

Maar die ontplooiing is, zoals wij uit Genesis 2 weten, niet vanzelf gegaan.

God zelf heeft eerst het verlangen in Adam doen groeien naar een schepsel dat bij hem zou passen.

Daarna heeft God Adam in een diepe slaap gebracht en Hij heeft uit hem een rib genomen, waaruit Hij Eva geeft geformeerd.

Adam is de oermens, die een lange tijd alleen de aarde heeft doorkruist.

Alleen heeft Hij, waarschijnlijk in samenspraak met God, aan alle dieren een naam gegeven.

Als oermens heeft hij eerst alleen de aarde verkend.

7. Al het onrechtmatige lijden zal ruimschoots worden gecompenseerd!

De epiloog in het boek Job spreekt over compensatie, want immers Job leefde nog 140 jaar en hij ontving het dubbele. Daarover lezen we in Jacobus:

Degenen die standhielden prijzen we gelukkig! U hebt gehoord hoe standvastig Job was, en u weet welke uitkomst de Heer gaf; de Heer is immers liefdevol en barmhartig. (Jacobus 5:11)

De Heer is immers liefdevol en barmhartig. Dat zien we bij Job!

Hoe dan?

Ik denk dat Job aan het einde van zijn leven niet met vragen is blijven zitten.

Tijdens zijn beproeving had hij het echt moeilijk.

Zelfs God antwoordde hem niet op al de vragen die hij stelde.

Maar later wordt dat anders.

God antwoordt Job later. God antwoordt Job met daden door zijn verdere leven liefdevol en barmhartig te zegenen. God compenseert zo het onrechtvaardige kwaad wat Job heeft moeten ondergaan.

Maar zelfs daarbij laat God het niet.

Job is als rechtvaardige in de hemel opgenomen en heeft daar al zijn verwanten ontmoet.

Het terugzien van zijn overleden vrouw en kinderen heeft hem grote vreugde bezorgd.

Zo is God. God is vol goedheid.

Zijn almacht maakt het mogelijk om al het kwade ten goede te laten keren.

Dat heeft Job ondervonden. Daar schrijft Jacobus over.

Het boek Job presenteert ons enkele basisbeginselen.

Wie vastloopt in het boek Job, zal ook de rest van de Bijbel niet goed kunnen begrijpen.

In uw boek geeft u bijvoorbeeld de denkwijze van Brueggemann als volgt weer:

Het punt in het boek Job is niet dat Job twijfelt aan Gods almacht, maar dat hij veel bewijzen ziet van het feit dat Jahwe onrechtvaardig is. Het komt uiteindelijk niet tot een oplossing. Job weet nog steeds niet waarom het kwaden goed gaat, maar het maakt hem niet meer uit. Jahwe weet nog steeds niet of Job Hem dient om niet, maar Jahwe weet genoeg, aldus Brueggemann. (AHvV blz. 303)

Verderop lezen we:

Hij (Brueggemann) merkt op dat de rol van de satan in het boek Job marginaal is, net als die van de slang in Genesis. Vervolgens maakt hij nog twee zijdelingse opmerkingen over de slang en de persoonlijke omgang van God met de mens (Genesis 3:8) – teksten die hij betitelt als residuen van de mythologische wereld van het Oude Testament.

Ik vind dit een voorbeeld van iemand die vastloopt omdat hij de Bijbel niet letterlijk wil lezen. Satan raakt buiten beeld, maar daardoor ook de luister van Gods goedheid.

8. Waarom zouden we eigenlijk Genesis 1-3 symbolisch lezen?

Nadat u veel theologen hebt geciteerd, trekt u de volgende conclusie:

Over het algemeen zijn alle auteurs het er wel over eens dat we hier met teksten van doen hebben die gebruikmaken van symbolische voorstellingen. Waar de meningen echter uiteengaan, is bij de beantwoording van de vraag welke (historische) werkelijkheid de Bijbelschrijvers willen beschrijven. Westermann is van mening dat het de bedoeling van de schrijvers is om een Bijbelse antropologie te geven: zo is de mens. Wij zijn schepsel en zondaar tegelijk. Niet alleen de voorstellingen waarmee de verhalen zijn opgebouwd, de vormen dus, moeten we symbolisch verstaan, maar ook de inhoud van de verhalen zelf. Ze verwijzen in elk geval niet naar een historische oertoestand. Het zijn 'elckerlijk'-verhalen. Daarom kunnen de Bijbelverhalen volgens Westermann best aansluiten bij het modern-evolutionistische wereldbeeld.

Ook volgens Van Selms bedoelt de schrijver van Genesis met zijn verhaal niet naar een historische zondeval te verwijzen. Toch spreekt Genesis volgens hem ook niet van een strijd met de chaasmachten. Er is dus geen sprake van een dualisme. Ook de interpretatie van Jagersma helpt ons weinig verder met de beantwoording van de twee vragen. De schepping is bijzonder goed en toch constateren we natuurlijk kwaad. Het (natuurlijke) kwaad blijft in zijn uitleg een raadsel.

Volgens Gispen bedoelt de schrijver van Genesis 1-3 wel naar een oertoestand te verwijzen, alleen weet hij niet hoe we ons dat moeten voorstellen in verband met de huidige stand van de wetenschappen. Oosterhoff stelt dat Genesis 2-3 vooral de schuld van de mens wil benadrukken en dus wel op een bepaalde manier verwijst naar een historische zondeval. *Tenachon* is het meest duidelijk in de beantwoording van onze vragen, maar het minst beargumenteerd. De schepping is perfect geschapen en al het kwaad komt van de mens. (AHvV blz. 309-310)

U bent te rade gegaan bij theologen die Genesis 1-3 min of meer symbolisch opvatten. Wie alles symbolisch opvat, kan makkelijk het geloof en het modern evolutionistische wereldbeeld met elkaar verbinden. Wie Genesis minder symbolisch leest, komt voor allerlei vragen te staan. Het (natuurlijke) kwaad blijft een raadsel of alle schuld wordt bij de mens gelegd.

Ik ben niet zo thuis in de wereld van de theologen, maar zijn er echt geen theologen meer die Genesis 1-3 gewoon zo letterlijk mogen willen lezen?
Of zijn die er wel, maar blijven die buiten uw blikveld omdat hun mening te speculatief is?
Of omdat hun mening ouderwets en achterhaald is?

Het is en blijft moeilijk om een koppeling te maken tussen het scheppingsverhaal en de natuurwetenschappen. Onlangs heb ik het boekje 'In den beginne en verder' van dr. G. Kwakkel en dr. P.H.R. van Houwelingen gelezen. In het laatste hoofdstuk staat het volgende te lezen:

Deze brede aanpak vanuit de theologie heeft voor- en nadelen. Om met de *nadelen* te beginnen: als je een definitief antwoord verwacht op de vraag hoe het bij het ontstaan van de wereld te toegegaan, dan vind je dat in deze bundel niet. Ook een vraag als die naar de ouderdom van de aarde wordt niet beantwoord. Dit heeft allereerst te maken met de focus op het Bijbelboek Genesis. Wat zegt de tekst en welke theologische perspectieven kun je daaraan ontleunen? Het heeft verder hiermee te maken, dat bewust geen poging is gedaan om gegevens uit de Bijbel en uit de natuurwetenschap samen te brengen in één plaatje. Kwakkel spreekt over twee wegen naar het onvoorstelbare, zonder een poging te doen die *twee* wegen te harmoniseren.

Ik geef toe, dat ik geen enkele orthodoxe theoloog ken die het scheppingsverhaal met de natuurwetenschappen op een goede manier heeft weten te harmoniseren. Het feit dat u enkel theologen aanhaalt die Genesis min of meer symboliseren, ligt misschien ook wel aan het feit dat orthodoxe theologen er niet in zijn geslaagd om Genesis wél te harmoniseren met de huidige natuurwetenschap.

Uit uw samenvattende conclusie blijkt evenwel dat ook theologen die Genesis min of meer symboliseren allemaal met vragen blijven zitten. Ook zij lopen vast, en dat niet alleen in de beantwoording van uw twee vragen. Prachtig vind ik het dat er fossielen zijn gevonden met kankergezwellen, die ver voor de zondeval zijn gestorven. Alleen al dit harde feit laat zien dat het (natuurlijke) kwaad al ver voor de zondeval in de wereld aanwezig was! Dus het (natuurlijke) kwaad kán niet door de mens in de wereld zijn gebracht. Ik ga er vanuit dat de tijdsbepaling van die fossielen door de wetenschap correct is. Dan is het onmogelijk dat de mens het kwaad in de wereld heeft gebracht. Wie dan wel?
Ook daar is maar één antwoord op mogelijk, de Satan!

Met de zondeval is de zonde in de wereld gekomen, het morele kwaad.
Het morele kwaad is aan aanjager van het natuurlijke kwaad.

Na de zondeval zien we dat God zijn handen iets terugtrekt, waardoor de vloek zich over de aarde voltrekt. Ten tijde van de zondvloed is er nog slecht één rechtvaardige over, Noach.

Het feit dat het (natuurlijk) kwaad in de wereld is gebracht door de Satan, maakt de mens niet minder schuldig aan de zondeval. Laat ik dit met een voorbeeld proberen duidelijk te maken.

Ad verlaat een juwelierswinkel en wordt daarna gevolgd door Sam, een guur persoon.
Even later wordt hij door Sam aangevallen, overmeesterd en beroofd.
Ad is het slachtoffer.

Ad verlaat een juwelierswinkel en wordt daarna gevolgd door Sam, een guur persoon.
Even later wordt hij door Sam aangevallen.
Ad verdedigt zich en weet de aanvaller tegen de grond te werken.
Hij belt snel 112 en Sam wordt ingerekend.
Ad is een held.

In deze beide gevallen gaat het om dezelfde personen, alleen in het tweede verhaal is Ad heel assertief en weet de aanvaller te weerstaan.

Zo denk ik ook, dat Adam en Eva de Satan hadden kunnen weerstaan.

Het feit dat ze zich hebben laten verleiden, maakt hen dubbel zo schuldig.

Ze waren zo goed geschapen en daarna door de HEER zo goed onderwezen, dat ze de Satan gemakkelijk hadden kunnen weerstaan.

Hun ongehoorzaamheid is hen en ons fataal geworden.

Het had zo anders gekund, met een beetje assertiviteit hadden ze de Satan kunnen verslaan.

De Satan biedt dan ook geen enkel excuus voor de zondeval.

De mens is schuldig aan het eerste morele kwaad en aan de daardoor ontstane aanwakkering van het natuurlijke kwaad.

Als dat helder is, kunnen we ons vervolgens afvragen of Satan een aap is in Gods hand?

Heeft God dan de hand in het kwaad?

Dat willen we in het volgende punt bekijken.

9. Is de Satan een aap in Gods hand?

Een enkele keer haalt u deze uitspraak van Luther aan.

Het is een uitspraak die, zoals internet laat zien, door vele anderen ook wordt aangehaald.

Deze uitspraak geeft een mooi beeld weer, de Satan heeft beperkte vrijheid.

Als God de Satan aan een ketting heeft, zoals een oppasser een aapje aan een riem kan vasthouden, dan is de macht van Satan begrensd.

De Satan kan dan niets doen wat buiten Gods wil valt.

Als God de Satan ruimte geeft, dan laat God welbewust het kwaad toe.

God heeft Satan toegelaten in het paradijs, waardoor de zondeval mogelijk werd.

Had God dat kunnen voorkomen?

Met het beeld dat de Satan slechts een aap in Gods hand is, lopen we vast.

Want dan wordt God medeverantwoordelijk voor de zondeval.

God had gemakkelijk de Satan de toegang tot het paradijs kunnen ontzeggen en toen al de Satan in de poel van vuur en zwavel kunnen werpen.

Exit Satan.

Wat zou het leven dan goed zijn geweest!

Ik denk dat Satan pas na Jezus overwinning op hem aan het kruis, een aap is geworden in Gods hand.
Pas daarna werd Satan de hemel ontzegd en is hij voor duizend jaar gebonden.
Satan ligt nu aan Gods ketting en hij kan Gods kerk niet meer klein krijgen.
Tot aan de jongste dag zal God Zijn gemeente vergaderen en onderhouden.
De Zijnen zijn veilig in Gods hand. Daar kan Satan niets meer aan kapot maken.

Na het begin van de jongste dag zal Satan nog even zijn vrijheid terugkrijgen.
Hij zal dan nog vele volken verleiden.
Zo zal er een scheiding plaatsvinden tussen de schapen en de bokken.
Aan het begin van het laatste oordeel laat God toe dat Satan Hem nog een handje helpt.
Maar nadat de scheiding van schapen en bokken heeft plaatsgehad, zal Satan en al zijn trawanten
worden afgevoerd naar de poel van vuur en zwavel.
Pas dan wordt het, exit Satan!

Tijdens de zondeval, tijdens de aanval op Job en tijdens de verzoeken van Jezus in de woestijn,
was Satan niet de aap die God in Zijn hand had.
Satan was en is een gevallen engel, die juist in opstand is tegen God.
Een gevallen engel, die zelfs toegang had tot Gods troon.
Daar had hij recht op.
Een gevallen engel, die zelfs alle koninkrijken van de aarde aan Jezus kon aanbieden.
Dat was zijn positie.
Satan heeft een machtige positie ingenomen.
Mee door de zondeval heeft hij zijn positie weten te vergroten!
Wie zondigt, kiest in principe de kant van Satan.
Hij of zij wordt onderdaan, slaaf van Satan.
Zo erg is dat.
Dat was onze positie en dat is en blijft de positie voor allen die Jezus niet erkennen als hun Verlosser
en Zaligmaker.

Voor Jezus' overwinning aan het kruis was Satan dus een machtige engel met een grote mate aan
vrijheid. God had hem niet aan de ketting liggen.
Satan was een dienstknecht met een eigen vrije wil, die voorbij gestreefd zou worden door Gods
kinderen.

Satan heeft die onderdanige positie niet willen accepteren en is in opstand gekomen om Gods
schepping te vernietigen, om zo Gods plannen te dwarsbomen.
Satan heeft zijn kansen berekend en hij heeft ingeschat dat hij het kon winnen.
Zelfs tijdens Jezus' kruisiging dacht hij, dat hij aan de winnende hand was.
Alle mensen rondom het kruis waren immers op zijn hand.
Niemand stak een hand uit naar Jezus Christus.
In zo'n situatie zou toch zelfs de Zoon van God van het kruis af stappen.
Onder deze omstandigheden zou toch zelfs de Zoon het opgeven.
De Satan was vol goede moed.
Maar toen volgde er een diepe duisternis van drie uur.
Mensen mochten en konden niet meer meekijken.
In die drie uur werd de duivel verslagen en aan banden gelegd.

Op dat cruciale moment werd het kwaad in principe overwonnen.
Jezus Christus kon even later rechts naast Zijn Vader plaatsnemen.
Vanaf dat moment kreeg Jezus alle macht in hemel en op aarde in handen.
Jezus laat de kreupele duivel nog even zijn gang gaan.
Want wij moeten nu al weten waarvan wij in principe verlost zijn.

Na het begin van de jongste dag zal iedereen opstaan en dan zullen ook allen die jarenlang in de hel hebben gezeten, gaan getuigen van alles wat zij in de hel hebben meegemaakt. Pas na het aanhoren van hun getuigenis zullen we ten diepste kunnen beseffen waarvan we verlost zijn. Pas dan zullen we Christus' offer echt op waarde kunnen schatten.

Het leven van Satan is zo dynamisch en complex, dat dit niet met één beeld te karakteriseren is. Het beeld van Satan als 'aap in Gods hand' is een simplificatie die mensen op het verkeerde been zet. Het roept méér vragen op dan er door worden beantwoord. Er gaat een sterke suggestie vanuit dat God het kwaad heeft laten gebeuren. God heeft 'de aap' niet in handen weten te houden.

Ik denk dat het heel anders ligt.

Satan is een machtige engel met een eigen vrije wil, die in opstand gekomen is tegen God. Satan heeft veel andere engelen weten te verleiden, die eveneens in opstand zijn gekomen tegen God.

Jezus heeft veel demonen uitgedreven, waaruit blijkt dat er legioenen boze geesten zijn.

Zo heeft Jezus de aanwezigheid van al die demonen duidelijk aan het licht gebracht.

Jezus heeft ons ook laten zien, dat wie God gehoorzaamt en de Satan weet te trotseren, hij of zij de Satan overwint.

Op die manier hadden Adam en Eva de Satan kunnen overwinnen door gewoon gehoorzaam te blijven aan God.

Omdat Adam dat verzaakte, was er een tweede Adam nodig om dat alsnog te doen.

In Gods plan, dat bestaat uit vele scenario's, was deze mogelijke ingreep voorzien.

Jezus Christus heeft vóór de grondlegging van de wereld ermee ingestemd.

De drie-enige God is er dan ook zeker van geweest dat deze ingreep zou slagen.

Op basis van dit perspectief heeft God direct na de zondeval de mens de moederbelofte gegeven.

Ook is God op grond van dit perspectief zijn schepping gaan onderhouden, en heeft Hij na de zondeval Satans bewegingsvrijheid beperkt. Dat zien we in het boek Job.

Na Jezus' overwinning aan het kruis wordt Satan nog meer gebonden.

Pas dan krijgt het beeld zeggingskracht, dat de Satan een aap is in Gods hand.

Niet eerder.

U eindigt uw boek met het hoofdstuk, waarin u **het waartoe** van het kwaad bespreekt.

Een citaat:

Voor wat betreft het handelen van God kunnen we dus niet stellen dat er geen zinloos kwaad bestaat en dat al het kwaad bedoeld zou zijn in zijn plan. Daarom hebben we in paragraaf 2.2. de metafoor van het geweven vloerkleed afgewezen. Deze metafoor stelt dat wij mensen als het ware tegen de onderkant van een tapijt aankijken dat God aan het weven is. Aan die onderkant zien we allemaal rafels en draden hangen waar we geen patroon in kunnen ontdekken. Bovenop, vanuit het perspectief van God, is een prachtig patroon te zien. Met deze metafoor worden de rafels beschouwd als de kwade dingen in de wereld, die echter noodzakelijk zijn in Gods plan met deze wereld. Kwaad is dan geen kwaad meer. We kunnen deze metafoor echter ook **anders** verstaan, namelijk dat de rafels niet worden veroorzaakt door God, maar door de mensen. Van dat kwaad dat wij aanrichten kan God dan echter nog wel iets goeds 'breien'. In dit beeld zijn de rafels niet noodzakelijk om het goede te bewerken en blijft kwaad kwaad.

Met deze gedachte kan ik een heel eind mee gaan.

Alleen ik denk, dat het kwaad zowel door de Satan als door de mensen in de wereld is en wordt ingebracht.

Bovendien denk ik, dat God niet **soms** het kwaad laat meewerken ten goede (AHvV noot 24), maar altijd. Bij Jozef gebeurde dat echt (Genesis 50:20), maar bij Paulus niet altijd, terwijl hij er juist zeker van is dat God alles laat meewerken ten goede.

Dat wil ik Paulus graag nazeggen, op majeure toon.

Want God is zo almachtig dat Hij dat allemaal kan doen en dat zeker ook zal doen.

Hoe dan?

God heeft ons leven doelbewust ingekort omdat wij slechte leerlingen zijn.

Vóór de zondeval leefden de mensen veel langer, maar ze maakten er niets van.

Het ging van kwaad tot erger.

De leerstof die God hen aanreikte, werd niet begrepen.

Noach werd weggehoond.

Daarna is God van tactiek veranderd, de lesstof werd voortaan aangereikt door zijn daartoe uitverkoren volk, zijn uitverkoren profeten, priesters en koningen.

Hun verhaal zou als lesstof gaan dienen voor de hele mensheid.

Vandaar dat God de drie aartsvaders duidelijk heeft gemaakt dat in hen alle volken gezegend zouden worden. Zij zouden de basis leggen voor de grote verhaal dat God aan alle mensen zou gaan vertellen. Het grote verhaal dat zou worden geschreven met bloed en tranen.

Het grote verhaal waarin God zelf via Zijn zoon naar de aarde is gekomen, om te laten zien dat Hij de wereld lief heeft. Na deze wereld, waarin het kwaad vaak de overhand heeft, komt er een nieuwe wereld.

Iedereen zal dan worden opgewekt, de gelovigen en de ongelovigen, de goeden en slechten.

Iedereen zal dan terug kunnen zien op de wereld die achter hen ligt.

Want God laat dan alles aan het licht komen.

Alles wat we nu doen, alles wat er gebeurt, alles wordt zeer nauwkeurig vastgelegd om als lesmateriaal te dienen voor later.

We leven nu in het voorlaatste.

In het laatste, na het begin van de jongste dag, zal eerst het laatste oordeel volgen, waarna het vreedrijk zich over de hele aarde zal uitbreiden.

Na het begin van de jongste dag zal eerst het nieuwe Jeruzalem uit de hemel neerdalen, en vanuit die stad zal het evangelie gebracht worden aan alle volkeren die zich buiten de stad bevinden.

Wie zich dan pas laat bekeerd, zal zichzelf daardoor straffen.

Op dat moment is Satan afgevoerd, zodat in die situatie Gods plan zeker zal slagen!

Samenvattend: Alle mensen op aarde maken een leerproces mee, dat na het begin van de jongste dag voortgezet zal worden. Dan zal Satan geen spelbreker meer kunnen zijn en zal iedereen kunnen leren van alles wat er op deze aarde heeft plaatsgevonden.

In dat leerproces na het begin van de jongste dag zal God zich heel transparant opstellen.

Hij heeft niets te verbergen, want onder Zijn bestuur heeft alles plaatsgevonden.

Hij zal zo transparant zijn, dat Hij alle heiligen laat meedenken om tot een goed oordeel te komen.

Uiteraard zal iedereen die onrechtvaardig is behandeld, daarvoor compensatie ontvangen.

Ook zullen de ongelovigen, die al jaren in de hel hebben gezeten, een rechtvaardig oordeel krijgen, waarbij de straf in ze al in de hel hebben ontvangen in mindering zal worden gebracht.

Om zo een goed oordeel te kunnen vellen, moet alles wel aan het licht komen.

De heiligen worden daarbij betrokken, waardoor we mogen weten dat Gods oordeel niet over de hoofden van mensen heen zal gaan.

We zullen allemaal het eindoordeel begrijpen en ermee instemmen.

Pas dan zullen we zien dat God alles heeft laten meewerken ten goede.

Uiteindelijk zullen alle heiligen, en iedereen zal geheiligd worden, op Jezus Christus gaan lijken.

Alles zal dan goed zijn. Voor eeuwig!

Tegenwoordig zijn er velen die niet meer naar een eeuwig leven verlangen, omdat het volgens hen uiteindelijk zeer saai zal worden. Sommigen hebben nu al de hele wereld doorkruist, zijn overal al op vakantie geweest. Op een gegeven moment raak je ook daaraan verzadigd. Zo zal ieder mens die eeuwig leeft, op een gegeven moment helemaal verzadigd zijn. Het eeuwige leven zal saai worden. Wie zou daar nu naar willen verlangen? In deze redenering zit iets satanisch! Net alsof God geen God is van wonderen en tekenen. God kan veel meer dan Hij ons tot nu toe heeft laten zien. Al onze stoutste dromen kan Hij verwerkelijken.

Over die grote toekomst schrijft de Bijbel niet zo veel. Wel wordt duidelijk gemaakt dat wij met Jezus mee zullen regeren over de aarde, en ik denk ook over de hele kosmos. We lezen:

Deze boodschap is betrouwbaar: Als wij met Hem gestorven zijn, zullen wij ook met Hem leven; als wij volharden, zullen we ook met Hem heersen. (2 Timoteüs 2:11-12a)

En ze zetten een nieuw lied in: 'U verdient het om de boekrol te ontvangen en zijn zegels te verbreken. Want u bent geslacht en met uw bloed hebt u voor God mensen gekocht uit alle landen en volken, van elke stam en taal. U hebt voor onze God uit hen een koninkrijk gevormd en hen tot priesters gemaakt. Zij zullen als koningen heersen op de aarde.' (Openbaring 5:9-10)

Iedereen die door Jezus gekocht is en die Hij heeft laten volharden, zal met Hem over de aarde heersen. Alle geloven zullen als zonen van God worden aangenomen en zij zullen zijn als broers van Jezus.

De taak die Adam en Eva hebben verzaakt, zullen alle gelovigen op zich gaan nemen om Gods plan met de aarde en met de gehele kosmos door te ontwikkelen.

De gevolgen van de zondeval zullen worden uitgewist en God zal Zijn plan verder uitvoeren samen met alle heiligen.

Het idee, dat dit plan ook de kosmos omvat, haal ik uit Psalm 8.

Daar lezen we:

Zie ik de hemel, het werk van uw vingers,
de maan en de sterren door u daaraan bevestigd,
wat is dan de sterveling dat u aan hem denkt,
het mensenkind dat u naar hem omziet?

U hebt hem bijna een god gemaakt,
hem gekroond met glans en glorie,
hem toevertrouwd het werk van uw handen
en alles aan zijn voeten gelegd:

schapen, geiten, al het vee,
en ook de dieren van het veld,
de vogels aan de hemel, de vissen in de zee
en alles wat trekt over de wegen der zeeën.
(Psalm 8:4-9)

God heeft alles geschapen ten behoeve van de mens.
Hij heeft alles aan zijn voeten gelegd.

God heeft de mens bijna goddelijk gemaakt.
Daarbij mogen we allereerst denken aan Adam en Eva,
en daarna ook aan Jezus Christus die in Hem de beoogde positie van de mens zal herstellen.
Allen die in Hem geloven, worden na het begin van de jongste dag zo vernieuwd dat ze minstens zo
goddelijk worden als Adam en Eva eens waren.
Misschien nog wel goddelijker, omdat zij de ervaring van Jezus Christus in zich mee zullen dragen.
Zij zullen steeds meer aan de Zoon gelijk worden.
Geweldig!
Als dat plaatsvindt, dan zal God nog meer van Zijn macht met de heiligen gaan delen.
We weten dat God door Zijn Zoon de aarde en de gehele kosmos heeft geschapen.
De kosmos bestaat uit miljarden melkwegstelsels, waarin vele planeten cirkelen die erg op de aarde
lijken. Al die planeten moeten nog tot ontwikkeling gebracht worden.
Daarvoor, denk ik, gaat God de heiligen inzetten.
Zij krijgen ook de macht om samen met God op die planeten levende wezens te scheppen.
Over de volkeren, die zij mogen gaan scheppen, zullen zij mogen gaan heersen.

Om dat te mogen en te kunnen doen hebben de heiligen een goede voorbereiding nodig.
Ons leven in het hier en nu is een leerproces.
Na het begin van de jongste dag zullen we ons eigen leven in samenhang met dat van anderen
evalueren. Het leerproces wat we nu meemaken, zal tijdens de jongste dag als leermodel dienst
doen. Ook na de jongste dag zullen we verder groeien.
Uiteindelijk zullen we zo ver groeien dat we gaan lijken op die Jezus, door wie alles geschapen is.
Zo zal het eeuwige leven vol van verrassingen zijn.
Het zal onze stoutste dromen te boven gaan.
Om die dromen te voeden, ontdekten wetenschappers vrij recent al die miljarden sterren.
Zij verwachten dat er buitenaards leven is.
Miljarden worden er besteed aan programma's om dit mogelijke leven te kunnen waarnemen.
De mens is nieuwsgierig, maar pas na de jongste dag zal dat helemaal beloond worden.
Daar mogen wij naar uitzien.

Nog geen veertig jaar geleden kon ik mij geen wereld voorstellen zoals deze nu is, met zijn mobiele
telefoons, internet en geluidsdragers. Zo is ook mijn voorstelling van de toekomst erg beperkt.

Maar de Bijbel openbaart ons dat God altijd Dezelfde blijft, de Almachtige, de Alleskunner.
Wat we hier op aarde beleven is dan ook nog maar een klein voorschot op wat ons te wachten staat.
God blijft altijd Dezelfde, wat wil zeggen dat wat Hij hier is begonnen ook zal doortrekken.
God gaf hier de mensen kans na kans, ook na het begin van de jongste dag zal Hij dat blijven doen.
Dan zal het effectiever zijn, omdat dan de duivel gebonden en afgevoerd zal zijn.
Ook na de jongste dag zal God doorgaan met Zijn verkiezing, omdat Hij van een oneindige variatie
houdt. God gaat door met Zijn verkiezend welbehagen om verscheidenheid te waarborgen en om
daarmee onderlinge liefdevolle relaties zinvol te laten zijn.
Ook na de jongste dag zullen we als mensen elkaar nodig hebben!
God zal Zijn almacht gebruiken om alles in goede banen te leiden.
Echt alles zal goed komen. Ook al het nu ondergane kwaad zal Hij altijd ten goede laten keren.
Dat zien we bij Jozef en dat zien we bij Jezus.
Met de geschiedenis over Jozef legt God ons deze basisregel uit.
Jozef wordt enkele keren verstoten, ten onrechte, maar God maakt het met hem goed.
Jozef erkent daarin Gods hand, en laat vervolgens genadig zijn broers delen in Gods goedheid.
Hetzelfde komen we bij Jezus tegen, alleen Jezus werd veel en veel dieper vernederd om vervolgens
veel en veel meer verhoogd te worden. Hij neemt plaats aan God rechterhand en Hij laat vervolgens
al Gods kinderen delen in Gods goedheid.

God toont ons hier een belangrijk basisprincipe.

Al het onterechte kwaad laat Hij hoe dan ook ten goede keren.

Bij Jozef was dat al tijdens zijn leven zichtbaar.

Bij Jezus werd al een gedeelte tijdens Zijn leven zichtbaar, maar het feit dat Hij de plaats aan Gods rechterhand mocht innemen en daarmee alle macht ontving in hemel en op aarde, moeten we geloven. Zo zit er voortgang in dit geopenbaarde basisprincipe.

Veel kwaad en veel onterecht kwaad kunnen we nog geen plaats geven.

Maar we mogen wel geloven dat God alles recht zal zetten.

In eerste instantie ontvangen we in Christus al compensatie voor al het kwaad wat ons is aangedaan.

In tweede instantie zal na de begin van de jongste dag een periode aanbreken waarbij alles aan het licht zal komen om onder andere alles recht te zetten.

God sticht dan een rijk vol van gerechtigheid.

Mensen die een conflict met elkaar hebben, zullen zich met elkaar verzoenen.

Gods vrederijk zal pas voltooid worden als eerst recht is gedaan.

Pas daarna zal er een einde aan de jongste dag komen, om te worden opgevolgd door een eindeloze reeks van eeuwenlange tijdperken.

In het bovenstaande ga ik uit van de voorveronderstelling dat God goed is en dat Hij zo almachtig is dat Hij alles weer goed zal maken. De verstoring, ingezet door een actie van de Satan, zal op Gods tijdschaal slechts een kleine rimpel blijken te zijn.

Die rimpel heeft op ons wel geweldige effecten en we moeten die rimpel dan ook goed duiden.

In uw boek, vind ik, komt de Satan als medeveroorzaker van het kwaad er heel bekaaid af.

Dit zeker in het licht van de volgende citaten:

Jezus vroeg hem: 'Hoe heet je? Hij antwoordde: 'Legioen'- er woonden namelijk veel demonen in hem. (Lucas 8:30; alleen al in Lucas staan 16 verzen over demonen)

Dat de duivel macht heeft, weten Jezus' volgelingen. Toch is het juist de list van de duivel om zijn macht te verloochenen en de mensen voor te spiegelen dat hij helemaal niet bestaat. Dit gevaarlijkste wapen moeten we bestrijden. De duivel moet aan het licht komen en hij moet overwonnen worden door de macht van Christus. (Bonhoeffer App. 9 april 2013)

Christus' dood heeft het *recht* hersteld.

Het recht, niet alleen voor de hemel, maar ook voor de hel.

Was Hij niet gekomen om voor al het bestaande de soevereiniteit Gods te handhaven, dan zou de willekeur van satanische macht – welk een gruwel! – geheerst hebben. Nu wordt ook deze ingebonden en vernietigd. (Uit 'Wat is de hel?' van K. Schilder, blz. 22/35)

Met deze drie citaten wil ik afronden. Uit uw boeken heb ik veel geleerd, zeker ook omdat ze zeer systematisch, consistent en logisch zijn geschreven.

Nadat Andries Knevel, tijdens het Darwinjaar, de letterlijke lezing van Genesis 1-3 heeft losgelaten, ben ik mij extra gaan inspannen om de Bijbel zo letterlijk als mogelijk is te lezen.

Ook de laatste hoofdstukken van Openbaring heb ik daarom zo letterlijk mogen willen lezen.

De resultaten daarvan heb ik op de website 'www.paradijstheze.nl' geplaatst.

Dit vooral ook om feedback te krijgen.

Want geloven doe je niet alleen, maar samen.

Helaas ontvang ik tot nu toe weinig reacties.

Met het lezen en doorlichten van uw boeken, heb ik ook gekeken of mijn eigen ideeën een meerwaarde hebben boven de uwe. Ik heb de mijne getoetst aan de uwe.

Ik constateer dat u uw boeken eindigt met vragen en met openeinden, en dat u vooral theologen citeert die Genesis 1-3 symbolisch lezen.

Ik denk, dat iedereen die zelf constateert dat hij er nog niet helemaal uit is, zijn uitgangspunten nog eens moet bevragen.

Mijn ervaring is dat met het zo letterlijk mogelijk lezen van de Bijbel het lezen vereenvoudigt. Zeker, als je je laat inspireren door het volgende citaat:

Jezus heeft nog veel meer gedaan: als al de daden, een voor een, opgeschreven zouden worden, zou de wereld, denk ik, te klein zijn voor de boeken die dan geschreven moesten worden. (Johannes 21:25)

Johannes heeft kennelijk nog maar een klein gedeelte opgeschreven van wat Hij Jezus heeft zien doen. Hij heeft zich bij de kern gehouden, zodat het allerbelangrijkste alle accent krijgt.

Ik denk, dat vanuit hetzelfde gezichtspunt het Oude Testament geschreven is.

God heeft niet alle wonderen en teken laten optekenen, want dan had Hij alleen al met de eerste scheppingsdag een hele rij aan boeken kunnen vullen.

In de paradijstheze heb ik daarom enkele wonderen verondersteld die niet direct te bewijzen zijn, maar wel indirect te beargumenteren.

Het grootste wonder dat ik zo heb verondersteld, is dat God tijdens de zondvloed het paradijs in veiligheid heeft gebracht. Daardoor veronderstel ik dat de catastrofe tijdens de zondvloed en de eeuwenlange nawerking daarna, veel heviger is geweest dan tot nu toe, zelfs door creationisten, wordt aangenomen.

Ik denk dat alleen zo de fossielen in de diepst liggende aardlagen te verklaren zijn.

De zondvloed nu is een straf van God, waarmee Hij de wereld heeft schoongespoeld en waardoor de wereld van aanzien is veranderd. Uit de Schriften weten we dat God deze aarde gaat herstellen. Deze aarde, die aangetast is door het kwaad en de zonde, maar die bovendien vele sporen laat zien van Gods straffende hand. Die verminkte aarde, die zal worden hersteld en vernieuwd. Tijdens dat proces zal het nieuwe Jeruzalem vanuit de hemel neerdalen.

God heeft dat duidelijk laten opschrijven, want anders zouden we maar gaan denken dat God het huidige Jeruzalem gaat herstellen en dat Hij daarbij onze hulp nodig heeft.

Gods boodschap is anders.

Wij mensen maken er telkens een puinhoop van en daarom is het onmogelijk dat het huidige Jeruzalem door onze medewerking zal veranderen in het nieuwe Jeruzalem.

Het huidige Jeruzalem zal niet de stad van vrede worden.

Daarvoor is het nieuwe Jeruzalem nodig, dat onder de leiding van Jezus Christus gebouwd wordt.

De letterlijke lezing van Openbaring opent zo een groots perspectief.

Al eerder heb ik daarover in de paradijstheze het een en ander geschreven.

Via die weg van herstel en vernieuwing zal het kwaad definitief worden overwonnen.

Ik heb deze laatste brief toch geschreven, terwijl ik weet dat u geen tijd hebt om daarop te reageren. Zelf heb ik ook jarenlang geen tijd gehad, en geen tijd genomen, om over de zaken waarover ik nu aan het doordenken ben, op een rijtje te zetten.

Nu ik in de VUT zit, heb ik daar wel tijd voor. Ik neem het u dus niet kwalijk dat u niet reageert.

Wel wil ik over u hoofd heen, met name aan lezers die uw beide boeken hebben gelezen, willen vragen om te reageren. Want dat biedt de mogelijkheid om samen verder te komen.

Immers, geloven doe je niet alleen.

Met vriendelijke groet,
Nico Bakker